

Roční zpráva o výkonu regionálních funkcí v kraji hl. m. Praha za rok 2024

Obsah

ÚVOD	2
ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V KRAJI HL. M. PRAHA.....	3
OBLASTI A CÍLE REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V KRAJI HL. M. PRAHA	5
HODNOCENÍ STANDARDŮ PRO VÝKON REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ.....	8
Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy.....	8
Portál pražských knihoven – regionpraha.mlp.cz.....	9
Statistika knihovnických činností.....	10
Vzdělávání knihovníků, semináře a porady.....	10
Seminář Co venkovské knihovny umějí a mohou.....	13
Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace....	14
Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů	16
Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit	17
REGIONÁLNÍ SYSTÉM PRO MÍSTNÍ KNIHOVNY V PRAZE V ROCE 2024	19
Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí	20
SOUTĚŽ KNIHOVNA ROKU 2024.....	22
ZHODNOCENÍ VÝKONU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V ROCE 2024.....	23
STATISTICKÝ VÝKAZ VÝKONU A FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ	26
ADRESÁŘ MÍSTNÍCH (ZÁKLADNÍCH) KNIHOVEN NA ÚZEMÍ KRAJE PRAHA (stav k 31. 12. 2024)	29

ÚVOD

Rok 2024 pro regionální funkce Městské knihovny v Praze se nesl ve znamení pokračující adaptace na nové výzvy a trendy. Pražské místní knihovny nadále reagovaly na celospolečenské dění – v průběhu roku zůstávalo aktivní posilování mediální a digitální gramotnosti a boj proti dezinformacím. Významnou roli zde sehrála implementace moderních technologií, zejména umělé inteligence, která začala pronikat i do knihovnické praxe, čímž podnítila další profesní rozvoj a inovace v poskytovaných službách. Knihovníci se proto aktivně vzdělávali v těchto oblastech a přizpůsobovali jim nejen své služby, ale i vybavení knihoven.

I přes nevyhnutelné personální omezení a změny na pozicích metodiků regionálních funkcí, které ovlivnily plnění některých cílů, se Městská knihovna v Praze (MKP) v rámci výkonu regionálních funkcí zaměřila na klíčová témata, jako je posílení spolupráce mezi místními knihovnami, modernizace technického zázemí a podpora vzdělávání knihovníků.

Kontinuální vzdělávání knihovníků patří jednoznačně mezi výraznou prioritu regionálních funkcí. MKP rovněž využila mimořádných příležitostí financovaných z Ministerstva kultury, konkrétně z Národního plánu obnovy – Rozvoje kompetencí, díky kterým mohla knihovníkům zdarma nabídnout školení a workshopy v oblasti kulturního a kreativního sektoru na vysoké úrovni. Jednalo se o vzdělávací akce pro pracovníky manažerských pozic, ale i jednotlivců pracujících v kultuře, které se zaměřovaly na rozvoj digitálních dovedností, finanční gramotnosti a manažerských dovedností včetně komunikačních.

Další klíčovou oblastí pro pražský region byla probíhající výstavba a rekonstrukce knihoven – MKP intenzivně podporovala městské části plánující nové knihovní prostory či modernizaci těch stávajících. Financování těchto projektů je rovněž z Národního plánu obnovy (program Malá kulturní a kreativní centra), do něhož koncem roku 2023 podaly a úspěšně získaly dotaci projekty v Dolních Chabrech, ve Kbelích a Slivenci. V roce 2024 se zahájily přípravy realizace - např. ve Kbelích probíhá projektová příprava nové budovy knihovny, ve Slivenci jsou již zahájeny stavební práce. Realizace nových knihoven musí být dokončena do konce roku 2025.

Celkově lze říci, že rok 2024 byl obdobím, kdy se i přes personální komplikace podařilo zachovat vysokou kvalitu regionálních služeb. Modernizace, inovace a spolupráce zůstávají klíčovými pilíři, na nichž MKP staví své další kroky, aby knihovny v Praze nadále sloužily jako dynamická a inspirativní centra vzdělávání, kultury a komunitního života.

ZAJIŠTĚNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V KRAJI HL. M. PRAHA

Městská knihovna v Praze (dále MKP) je zřizována hlavním městem Praha jako veřejná knihovna s univerzálním fondem pro oblast Prahy. Zároveň plní roli krajské knihovny v samosprávním územním celku kraje Praha ve smyslu ustanovení § 11 zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických informačních služeb (Knihovní zákon).

Z toho vyplývá pro MKP v souladu s „Metodickým pokynem Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky“ úkol zajišťovat základním knihovnám poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budovat a poskytovat výměnné soubory a vykonávat další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven v kraji.

Městská knihovna v Praze v rámci výkonu své regionální funkce usiluje v souladu se svou Strategií zejména o dostupnost služeb pražských knihoven pro širokou veřejnost. Kromě podpory tradičních služeb je cílem MKP zejména dlouhodobé a systematické prosazování zájmů knihoven a osvěta v oblasti působení knihoven nejen jako půjčoven knih, ale především jako kulturních a vzdělávacích institucí, které jsou nedílnou součástí místních komunit. Nezanedbatelná je také snaha vyčíslení ekonomické přínosnosti knihoven.

Výkon regionálních funkcí v Praze je realizován v souladu s Knihovním zákonem Městskou knihovnou v Praze, jakožto krajskou pro kraj Hl. m. Praha od roku 2002. MKP nepověřuje žádnou knihovnu v kraji výkonem RF a vykonává jak funkci krajské, tak také pověřené knihovny.

MKP obsluhuje v rámci výkonu regionálních funkcí 40 veřejných knihoven. Z toho 23 knihoven profesionálních, 16 knihoven s dobrovolným pracovníkem a 1 specializovanou knihovnu.

Výkon regionálních funkcí je financován z rozpočtu Městské knihovny v Praze. MKP obdržela na výkon regionálních funkcí v roce 2024 prostředky od svého zřizovatele, kterým je Hlavní město Praha. Tyto finanční prostředky jsou součástí neinvestičního příspěvku do rozpočtu MKP. Každoročně je na poskytování podpory knihovnám v kraji Praha přidělena částka přesahující dva miliony korun. V roce 2024 činily celkové náklady na výkon RF v kraji Praha 2 596 106,59 Kč.

Agenda regionálních funkcí je zajišťována 2,51 pracovními úvazky. Výkon regionálních funkcí MKP patří do kompetence Oddělení metodiky služeb. v rámci tohoto oddělení se regionálními funkcemi zabývá krajská metodička (0,75 úv.), metodička pro regionální systém a výměnné soubory (0,75 úv.) a pracovník kulturně vzdělávací činnosti (0,5 úv.).

Další konzultace metodikům pro RF i místním knihovnám poskytují také jiní zaměstnanci MKP,

kteří jsou dle svého profesního zaměření v případě potřeby žádáni o pomoc či konzultaci nad konkrétními agendami. Jedná se zejména o pracovníky oddělení informačních technologií, odboru knihovních fondů, úseku vzdělávání, právního oddělení aj.

OBLASTI A CÍLE REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V KRAJI HL. M. PRAHA

Pomoc místním knihovnám v rámci plnění regionálních funkcí je v souladu se Standardem pro výkon regionálních funkcí knihoven definovaným jako součást Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky a soustřeďuje se do následujících oblastí:

- **Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy**
- **Statistika knihovnických činností**
- **Vzdělávání knihovníků, semináře a porady**
- **Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace**
- **Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů**
- **Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit**
- **Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí**
- **Další činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb**

Kromě těchto oblastí si Městská knihovna v Praze v souladu se svou Strategií a s celorepublikovými i regionálními legislativními a koncepčními dokumenty vytyčila několik hlavních cílů, které by chtěla v rámci regionální pomoci kontinuálně naplňovat. Tyto cíle jsou:

1. Podpora spolupráce knihoven v regionu za účelem zvýšení dostupnosti knihovnických a informačních služeb v Praze

Městská knihovna v Praze je největší veřejnou knihovnou v ČR a aktivním iniciátorem i garantem mnoha kooperačních projektů mezi knihovnami. Mezi klíčové patří projekt CENTRAL, zaměřený na zvýšení kvality katalogizačních záznamů a jejich sdílení mezi knihovnami. Tyto záznamy usnadňují katalogizační práci nejen malým neprofesionálním knihovnám, ale také větším profesionálním institucím. Pražský region zároveň podporuje zapojení svých knihoven do centrálního portálu knihovny.cz.

V regionu fungují i další projekty podporující spolupráci knihoven. Regionální systém pro místní knihovny v Praze se zaměřuje na sjednocení knihovních systémů, efektivnější správu procesů a rozvoj informačních technologií. Metropolitní knihovna propojuje služby pražských knihoven, aby byly pro veřejnost dostupnější a srozumitelnější.

Městská knihovna v Praze rovněž podporuje knihovny při zapojení do centrálních služeb, jako Získej a Díla nedostupná na trhu. Kromě toho pracuje také na zapojení knihoven do Souborného katalogu ČR, čímž umožní snadnější vyhledávání a dostupnost fondů napříč knihovnami v celé republice. Díky těmto aktivitám dochází k rozvoji a sjednocení knihovnické sítě, posílení spolupráce a zkvalitnění služeb pro čtenáře v celém regionu.

2. Zefektivnění komunikace a spolupráce knihoven se všemi stupni veřejné správy a motivování zřizovatelů k péči o knihovny

Městská knihovna v Praze dlouhodobě usiluje o pravidelnou a efektivní komunikaci se zřizovateli knihoven. Zřizovatelé jsou pravidelně informováni o dotačních příležitostech prostřednictvím monitoringu a mají k dispozici koordinačního a projektového manažera MKP k individuálním konzultacím. Metodické konzultace se zaměřují zejména na provoz, výstavbu a rekonstrukci knihoven, kde MKP působí jako odborný konzultant díky svým rozsáhlým zkušenostem v této oblasti. Kromě konzultací mají zřizovatelé a pracovníci veřejných knihoven možnost exkurzí na pobočkách MKP.

Komunikace probíhá formou metodických návštěv, individuálních konzultací, videokonferencí a e-mailové komunikace. Aktivní spolupráce se zřizovateli je patrná i v rámci soutěže Knihovna roku. MKP pravidelně oslovuje nově zvolené zřizovatele s nabídkou služeb v oblasti regionální podpory knihoven. Zároveň oslovuje nové pracovníky veřejných knihoven a poskytuje jim odborná školení, aby zajistila jejich hladké začlenění do provozu a rozvoj profesních dovedností.

Kromě toho metodičky MKP poskytují konzultace k dotačním projektům VISK 3, čímž přispívají k dalšímu rozvoji knihoven a jejich modernizaci.

3. Zajišťování a rozšiřování nabídky celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven, motivace k stálému profesnímu růstu

Vzdělávání pracovníků knihoven prošlo v uplynulých letech významnou proměnou. Většina vzdělávacích aktivit se přesunula do online prostředí, což umožnilo rozšíření nabídky kurzů, zvýšení kapacity i účasti knihovníků. Hybridní model kombinující prezenční i online vzdělávání se ukázal jako efektivní – přináší úsporu času a finančních nákladů a zároveň poskytuje větší flexibilitu. Městská knihovna v Praze se snaží nabízet širokou škálu vzdělávacích akcí dostupných na Portálu pražských knihoven, kde zároveň probíhá registrace.

Vzdělávací nabídka zahrnuje tradiční oborová a odborná témata, ale i aktuální tematické kurzy, např. na mediální gramotnost, umělou inteligenci a další digitální dovednosti. Velký důraz byl kladen na školení zaměřené na povinnost přijímat digitální stejnopisy průkazů (e-doklady) v knihovnách. Cílem školení je zajistit, aby knihovníci byli dobře informováni o nových pravidlech a technických podmínkách pro práci s e-doklady, a mohli tak poskytovat uživatelům odpovídající služby v souladu s aktuální legislativou.

MKP rovněž nabídla e-learningový kurz „Minimum obecního knihovníka“, který poskytuje základní přehled o správě a fungování knihoven. Tento kurz je určen především pracovníkům malých a neprofesionálních knihoven, kteří se v něm seznámí s klíčovými oblastmi knihovnické praxe, včetně katalogizace, výpůjčních služeb a regionální spolupráce. Kurz byl dostupný online, což umožňovalo jeho absolvování kdykoliv a odkudkoliv podle časových možností účastníků.

4. Zlepšení stavu knihovních fondů v místních knihovnách

Městská knihovna v Praze zajišťuje kontinuální péči o knihovní fondy místních knihoven, a to jak v oblasti fyzických dokumentů, tak i knihovních databází a online katalogů. Poskytuje metodickou i praktickou podporu při aktualizaci a revizi fondů a pomáhá s jejich správou v rámci regionálního knihovního systému.

Jako koordinátor katalogizace a správce regionální databáze se MKP podílí na tvorbě pravidel a návodů pro sdílenou katalogizaci v kraji. Vybrané knihovny spolupracují v regionální katalogizační skupině, která podporuje jednotný přístup ke správě knihovních záznamů. Pro pracovníky knihoven MKP pravidelně pořádá pracovní porady a školení, zaměřené na efektivní práci s katalogy a databázemi.

5. Podpora kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit knihoven

Městská knihovna v Praze dlouhodobě podporuje kulturní, vzdělávací a komunitní akce v místních knihovnách regionu. Poskytuje metodickou i praktickou pomoc při jejich přípravě a zajišťuje kvalitní lektory pro akce určené veřejnosti i školám. Knihovny mají o kulturní a komunitní aktivity stále velký zájem a nabídky lektorů hojně využívají.

Součástí podpory je také sdílení dobré praxe, které MKP realizuje prostřednictvím workshopů a inspiračních setkání tzv. Inspiromatů. Tyto setkání se zaměřují na práci s různými cílovými skupinami (např. mládež, senioři) a prezentují aktuální celospolečenská témata.

HODNOCENÍ STANDARDŮ PRO VÝKON REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Městská knihovna v Praze jako krajská knihovna zajistila v roce 2024 výkon regionálních funkcí v plném souladu s Metodickým pokynem Ministerstva kultury. Všechny stanovené standardy byly splněny či překročeny. Pokračovala důsledná podpora místních veřejných knihoven ve všech hlavních oblastech: poradenství, statistika, vzdělávání, výměnné fondy, revize fondů, komunitní aktivity a technické zabezpečení provozu knihoven. Stejně jako v předchozích letech MKP například zajistila alespoň jednu metodickou návštěvu nebo konzultaci v každé obsluhované knihovně, pravidelný sběr a vyhodnocení statistických dat, dostatečnou nabídku školení pro knihovníky i pomoc s aktualizací jejich knihovních fondů.

Od roku 2022 se sleduje také naplňování standardu vzdělávání knihovníků – doporučeno je min. 8 hodin školení ročně pro knihovníky neprofesionálních knihoven a 48 hodin pro profesionální pracovníky. V roce 2024 se podařilo v drtivé většině knihoven tohoto cíle dosáhnout. Díky pestré nabídce prezenčních i online kurzů (viz kapitola Vzdělávání knihovníků, semináře a porady) si mnoho pracovníků doplnilo kvalifikaci výrazně nad rámec minima. Celkově lze z hlediska standardů hodnotit rok 2024 pozitivně: regionální funkce byly poskytovány v požadované kvalitě a rozsahu, což potvrzuje i rostoucí spokojenost jak knihovníků, tak zřizovatelů místních knihoven.

Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy

Poradenská a konzultační činnost je jednou z nejdůležitějších služeb MKP v rámci regionální pomoci, zajišťující bezproblémový provoz obsluhovaných knihoven a rozvoj jejich služeb. V roce 2024 ji metodické oddělení MKP poskytovalo knihovnám na denní bázi – prostřednictvím osobních schůzek přímo v knihovnách, on-line konzultací, telefonicky i e-mailem. Konzultace probíhaly také přes online Portál podpory knihovního systému Tritius, který používají zapojené knihovny do regionálního automatizovaného knihovního systému. Celkem bylo během roku poskytnuto přibližně 426 odborných konzultací různého zaměření. Kromě průběžné individuální podpory uspořádala MKP také pravidelné setkání pracovníků místních veřejných knihoven, porady pro profesionální a neprofesionální knihovny a tematická setkání (například ke katalogizaci). Rovněž proběhla jednání i se zástupci zřizovatelů obsluhovaných knihoven.

Hlavními tématy konzultací v roce 2024 byly rekonstrukce a výstavba knihoven a s tím spojené možnosti financování z dotačních programů. Řada městských částí zvažuje modernizaci knihovních prostor – MKP aktivně nabízí pomoc při přípravě těchto projektů. Metodické oddělení MKP například připomínkuje ideové záměry a architektonické studie nových či obnovovaných knihoven a organizují pro představitele městských částí prohlídky nových

poboček MKP jako inspiraci. Zejména se bavíme o třech městských částech, které uspěly ve výzvě Malá kulturní a kreativní centra, kterou vyhlásilo Ministerstvo kultury z Národního plánu obnovy, a kde aktuálně probíhají rekonstrukce či výstavba nové knihovny.

Dalším častým okruhem dotazů byly nové služby v knihovnách – knihovny se zajímaly o zavádění půjčování e-knih a e-audioknih, instalaci návratových boxů na knihy (biblioboxů) či pořízení samoobslužných výpůjčních zařízení. MKP v rámci poradenství pomáhala knihovnám s žádostmi do dotačních programů VISK3 a Knihovna 21. století, z nichž mohly tyto technologické novinky financovat.

V neposlední řadě MKP zprostředkovávala konzultace s dalšími svými odbornými pracovníky – například v oblasti služeb pro dětské čtenáře, práce s komunitou či právních otázek provozu knihovny (zejména na téma eDoklady v knihovnách). Všem místním knihovnám také pravidelně rozesílala přehled aktuálních grantových příležitostí. Poradenství tak mělo komplexní charakter a pomohlo knihovnám zorientovat se v novinkách, řešit provozní problémy i strategicky plánovat svůj rozvoj.

Portál pražských knihoven – regionpraha.mlp.cz

Webový Portál pražských knihoven (regionpraha.mlp.cz) se v roce 2024 pevně etabloval jako hlavní informační platforma pro knihovníky v Praze i okolí. Tento web, spuštěný koncem roku 2022, slouží jako rozcestník aktuálních informací, dokumentů a příkladů dobré praxe. Místní knihovny zde během roku nacházely novinky z knihovnického oboru, sdílené zprávy z pražských knihoven i přehled služeb, které MKP v rámci regionálních funkcí poskytuje. Knihovníci oceňují zejména sekci “Zprávy z knihoven”, kde se pravidelně objevovaly inspirativní články představující činnost jednotlivých knihoven (např. rozhovory s knihovnicemi v Nedvězí či reportáže z akcí v různých městských částech). Portál podporuje i sdílení zkušeností mezi knihovníky navzájem.

Portál shromažďuje také aktuální dokumenty, návody a metodiky ke všem oblastem knihovnické činnosti. V roce 2024 byly průběžně aktualizovány například postupy ke katalogizaci, revizím fondů nebo k poskytování kulturních akcí v knihovnách. Díky tomu mají i méně zkušení knihovníci na jednom místě k dispozici potřebné informace pro svou práci. Důležitou součástí portálu je kalendář vzdělávacích akcí, který nabízí přehled školení a seminářů pořádaných MKP i dalšími organizacemi (SKIP, Národní knihovna, krajské knihovny apod.). Knihovníci se mohou na akce přímo přes web registrovat, což značně usnadňuje administrativu – nabídka vzdělávání je tak přehledná a přístupná všem.

Portál navíc obsahuje adresář všech obsluhovaných knihoven s detailními informacemi o jejich provozu, službách a kontaktech, což využívají jak knihovníci, tak veřejnost. Celkově portál v

roce 2024 výrazně přispěl ke zlepšení komunikace v rámci pražského knihovnického společenství a stal se nepostradatelným pomocníkem při výkonu regionálních funkcí.

Statistika knihovnických činností

Stejně jako v minulých letech zajistila MKP i v roce 2024 celopražský sběr a zpracování statistických dat o činnosti místních veřejných knihoven. Sběr proběhl počátkem roku v souladu s metodikou Národní knihovny ČR a NIPOS. Každá místní knihovna obdržela od MKP aktualizované pokyny pro vyplnění ročního výkazu kultury. Knihovnám zapojeným do regionálního automatizovaného systému navíc MKP poskytla návod, jak potřebné statistiky vygenerovat přímo z knihovního systému (Tritius). Případné nejasnosti se dařilo řešit operativně – díky vzdálenému přístupu metodíček do systémů jednotlivých knihoven mohly být chyby ve výkazech nebo dotazy ohledně vykazování rychle vyřešeny.

Nasbíraná data posloužila jak pro oficiální celostátní výkaznictví, tak pro vyhodnocení výkonu jednotlivých knihoven. MKP každoročně porovnává výsledky knihoven se stanovenými standardy (např. počet výpůjček a návštěvníků vzhledem k velikosti obsluhované populace, počet pořádaných akcí, velikost knihovního fondu atd.). Z dat za rok 2024 vyplynulo, že návštěvnost i výpůjčky ve většině pražských místních knihoven mírně vzrostly oproti předchozímu roku, což svědčí o návratu čtenářů do knihoven po pandemickém období a o atraktivitě nových aktivit, které knihovny nabízejí. Některé menší knihovny zaznamenaly výrazný nárůst počtu registrovaných dětských čtenářů díky rozšíření programů pro děti. Statistické výsledky jsou knihovnám pravidelně prezentovány na společném Setkání pracovníků místních veřejných knihoven regionu Praha a individuálně prodiskutovány při metodických návštěvách, aby každá knihovna mohla využít zjištění pro další zkvalitnění svých služeb.

Po shromáždění formulářů provedla MKP kontrolu vyplněných výkazů a zajistila vložení statistických dat do aplikace pro elektronický sběr na stránkách NIPOSu. Touto cestou se podařilo odevzdat statistiky za všech 40 knihoven včas a v podobě odpovídající požadavkům.

Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

Profesní vzdělávání knihovníků v roce 2024 probíhalo kombinovanou formou – část akcí se konala prezenčně, část online. On-line přednášky a informační semináře umožnily zapojení širokého okruhu účastníků s minimálními náklady na cestování, zatímco praktické workshopy, exkurze a setkání pro sdílení zkušeností probíhaly osobně. MKP dlouhodobě nabízí rozmanitou

škálu vzdělávacích příležitostí nejen pro své zaměstnance, ale i pro pracovníky místních knihoven. V roce 2024 tak měli knihovníci k dispozici tradiční knihovnické semináře, ale i aktuální tematické kurzy reagující na nové trendy.

Jednou z nejvýznamnějších akcí na začátku roku byla opět odborná konference Do černého pořádaná MKP, tentokrát jubilejní desátý ročník zaměřený na posilování důvěry ve společnost. Konference 22. ledna 2024 přilákala i řadu knihovníků z místních knihoven, kteří si odnesli poznatky například o práci s dezinformacemi.

Nejoblíbenější vzdělávací akcí roku však tradičně bylo jarní Setkání pracovníků místních veřejných knihoven regionu Praha – celodenní seminář pro pracovníky všech profesionálních i neprofesionálních knihoven v regionu. Setkání pracovníků se vyznačilo pestrým a inspirativním programem, který kombinoval odborné přednášky, interaktivní workshopy a diskuse. Účastníci měli možnost se seznámit s aktuálními trendy v metodické podpoře, digitalizaci knihovních služeb a správou fondů, přičemž se věnovali i tématům podpory kulturních a komunitních aktivit. Program zdůraznil význam sdílení osvědčených postupů a úspěšných projektů, což napomohlo k posílení spolupráce mezi knihovnami a k vytváření strategií pro další rozvoj knihovnických služeb v regionu.

Vzdělávací nabídka v roce 2024 reagovala na aktuální potřeby. Velký důraz byl kladen na mediální a digitální gramotnost. V tomto roce byla uspořádána řada školení zaměřených na novou službu státu – přijímání eDokladů. Tato školení představila praktické návody, jak připravit knihovny přijímat eDoklady v knihovnách a využívat digitální služby státu.

MKP se rovněž zaměřila na profesní vzdělávání knihovníků a ve spolupráci s Krajskou knihovnou Františka Bartoše ve Zlíně nabídla také e-learningový kurz "Minimum obecního knihovníka 2024". E-learningový kurz je plně online vzdělávací program určený pracovníkům malých obecních knihoven, kteří nemají odborné knihovnické vzdělání, a jeho cílem je poskytnout těmto knihovníkům základní znalosti potřebné pro práci v obecní knihovně. Kurz sestavený týmem odborníků se skládá z deseti modulů a pokrývá klíčová témata knihovnické praxe: od základů knihovnictví a důležité legislativy přes typologii dokumentů, akvizici, evidenci a katalogizaci, stavění a ochranu knihovního fondu až po knihovnické a elektronické služby, využití statistiky, kulturní a vzdělávací aktivity a propagaci knihovny (včetně komunikace se zřizovatelem).

Dalším výrazným tématem byla řada seminářů a diskusí zaměřených na umělou inteligenci v knihovnách. MKP uspořádala několik workshopů, kde se knihovníci seznámili s možnostmi využití AI při tvorbě obsahu nebo komunikaci s uživateli, a diskutovali o potenciálních rizicích této technologie

MKP nadále podporovala odborný růst knihovníků také prostřednictvím externích projektů.

Pracovníkům místních knihoven byly aktivně nabízeny kurzy dotované z Národního plánu obnovy, zaměřené například na rozvoj digitálních dovedností, finanční gramotnosti či manažerských a komunikačních schopností vedoucích pracovníků. Kromě toho rostl zájem o systematické vzdělávání – několik neprofesionálních knihoven úspěšně absolvovalo rekvalifikační knihovnické kurzy, čímž si zlepšily svou odbornou kvalifikaci. Celkově rok 2024 přinesl bohaté možnosti profesního rozvoje a pražští knihovníci je hojně využívali, což se pozitivně odráží i na kvalitě služeb v jednotlivých knihovnách.

Městská knihovna v Praze (MKP) pořádá širokou škálu vzdělávacích akcí. Většina z nich je určena zároveň zaměstnancům MKP i knihovníkům obsluhovaných knihoven v rámci regionálních funkcí regionu Praha a je financována z rozpočtu MKP. Obsazenost jednotlivých akcí knihovníky z obsluhovaných knihoven se tak může lišit dle zájmu a dostupných kapacit.

V roce 2024 MKP v rámci regionálních funkcí nabídla knihovníkům obsluhovaných knihoven celkem 119 akcí, z toho bylo navštíveno 76 vzdělávacích akcí, z toho 32 konaných online. Dvě akce byly na podporu vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit. Celkem se zúčastnilo 354 pracovníků, což činí oproti roku 2023 nárůst o cca 150 %. Ze 40 místních knihoven bylo obslouženo 38. Celkový počet vyučovacích hodin byl v rámci regionu 345 hodin. Vzdělávání v oblasti vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit bylo věnováno 9 hodin.

V rámci regionálních funkcí byly knihovnám v regionu nabízeny vzdělávací akce zejména z těchto oblastí:

Digitální gramotnost, nové technologie, webové služby

- Mediální setkání pro knihovníky
- Úvod do digitalizace ČR pro knihovníky
- Digitální služby státu v knihovnách
- Jak na eDoklady v knihovnách
- Digitální gramotnost – vizuální manipulace
- MS Excel pro začátečníky a pro pokročilé
- Figma
- Pořádání online akcí, jejich prezentace na sociálních sítích
- Digitální etiketa
- Kulatý stůl – umělá inteligence
- Volně dostupné aplikace
- Jak hackeři kradou a prolamují hesla
- Jak hackeři manipulují s lidmi a proč se jim to daří
- Digitální poradny v knihovnách
- Kurz inovativní práce s informacemi

- Social media academy
- Závislost na digitálním světě a digitální minimalismus
- Surfařův průvodce po internetu

Komunitní služby, čtenářská gramotnost, kulturně vzdělávací činnost

- Práce se vzdělávacími technologiemi využitelnými v práci kulturního pracovníka
- Komunitní kurátorství
- Seminář o metodě kamishibai pro dětské knihovníky
- Sebeobrana pro pracovníky knihoven
- Vydavatelská činnost v Čechách, její přínosy i úskalí
- Vzdělávací potřeby pro děti se speciálními potřebami
- Workshop na téma práce s komunitou – co knihovna může a co je k tomu potřeba
- Agilní kultura a leadership
- Projekty (nejen) pro kulturu – vícezdrojové financování
- Setkání s lektory beletrie, s lektory literatury pro děti
- Současná španělská literatura v českých překladech
- Portál Knihovny.cz
- Deskové hry v kontextu knihovny

Seminář Co venkovské knihovny umějí a mohou

Zásluhou velkého úspěchu Místní veřejné knihovny v Praze-Dolních Chabrech, která zvítězila v celostátní soutěži v kategorii základní knihovna a stala se tak Knihovnou roku 2022, se Městská knihovna v Praze, jakožto krajská a zároveň pověřená knihovna, podílela na přípravě a pořádání odborné konference „Co venkovské knihovny umějí a mohou“.

Dvoudenní seminář pořádaný jako setkání vítězů celostátní soutěže Knihovna roku, se uskutečnil ve dnech 25. – 26. září 2024 za účasti téměř padesáti knihovnic a knihovníků z celé ČR. Akci hostila Městská knihovna v Praze ve spolupráci s Městskou částí Praha-Dolní Chabry – první den proběhl v nově otevřené pobočce MKP Petřiny a druhý den v kulturním centru Chaberský dvůr v Dolních Chabrech. Cílem semináře bylo sdílení zkušeností mezi knihovnami různé velikosti a předání příkladů dobré praxe v oblasti služeb venkovských knihoven.

První den proběhl v nově otevřené pobočce MKP Petřiny, kde předseda Svazu knihovníků ČR Roman Giebisch a náměstkyně ředitele MKP Zuzana Kopencová přivítali účastníky a představili moderní zázemí budovy. Metodická Hana Hrabáková z MKP nastínila možnosti spolupráce mezi krajskou knihovnou a 40 místními knihovnami v regionu Praha. Dále Monika Kratochvílová z Moravské zemské knihovny v Brně předvedla úspěšné projekty nominovaných knihoven v soutěži Knihovna roku 2022 a Lenka Dostálová s architektem Tomášem Hořavou

představili příklady dobré praxe a upozornili na prostorová řešení, která zlepšují atmosféru pro čtenáře i pracovníky. Závěrem dne bylo symbolické předání „štafety“ knihovnici Pavlíně Bieberlové z knihovny v Halenkovicích (Knihovna roku 2023). Večer byla naplánovaná společná návštěva historického areálu Vyšehradu s odborným výkladem kolegy Jakuba Rychtara z MKP a následně exkurze do technického centra HeLab s ukázkou využití virtuální reality a 3D tisku v knihovnickém prostředí. První den tak nabídl kombinaci odborné inspirace i neformálního poznávání Prahy a moderních technologií.

Druhý den se program přesunul do kulturního centra v Dolních Chabrech, kde starostka MČ Praha-Dolní Chabry přivítala hosty a následně proběhla prohlídka místních prostor. Účastníci měli možnost vidět, jak jsou využívány historické budovy pro moderní knihovní činnost – od předváděcí expozice aktivit až po prezentaci digitálních služeb. Během dopoledního bloku přednášeli zástupci venkovských knihoven o svých projektech, jako byl maraton čtení tatínků či zapojení do místních spolků, a poté následovaly příspěvky o rozvoji digitálních služeb a spolupráci s místními komunitami. Workshop s využitím umělé inteligence, který vedl Miloslav Linc z MKP, ukázal praktické způsoby, jak nástroje AI výrazně zefektivňují přípravu vzdělávacích materiálů. Účastníci si rovněž vyzkoušeli keramickou dílnu, kde si vyrobili mozaiky jako památku na seminář.

Celkově byl seminář vnímán jako velmi inspirativní setkání, na kterém se podařilo sdílet zkušenosti, předat praktické tipy a navázat nové kontakty. Účastníci ocenili jak odborný program, tak i neformální atmosféru setkání, která podporovala vzájemnou spolupráci a motivaci ke zlepšení služeb venkovských knihoven. Reakce posluchačů byly nadmíru pozitivní, což potvrzuje, že i přes vzdálenost a rozdílné podmínky venkovských knihoven je spolupráce a sdílení zkušeností klíčovým prvkem úspěchu.

(shrnutí článku)

Celý článek včetně fotografií je uveden na Portálu pražských knihoven – odkaz [zde](#).

Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace

Služba výměnných knihovních fondů (výměnných souborů) zaznamenala v roce 2024 opět vysoký zájem ze strany místních knihoven. MKP touto cestou pomáhá menším knihovnám průběžně obohacovat jejich nabídku o nové tituly a dokumenty, které by si z vlastních rozpočtů nemohly v dostatečné míře pořídit. Výměnný fond MKP se tak stal důležitým zdrojem aktualizace fondů v regionu. Obsah výměnného fondu byl v roce 2024 nadále rozšiřován – MKP pořídila přes 660 nových knihovních jednotek (knihy, audioknihy na CD i moderní

společenské hry) v celkové hodnotě kolem 180 tisíc Kč. Ke konci roku dosahoval výměnný fond velikosti přibližně 15 000 knihovních jednotek. V předchozím roce zavedené novinky, jako jsou elektronické Albi tužky a edukační knihy Kouzelné čtení, se osvědčily – zájem o ně byl stále mimořádný, takže MKP plánuje v roce 2025 dokoupit další sady těchto interaktivních pomůcek, aby pokryla poptávku ve více knihovnách najednou.

Cirkulace a distribuce výměnných souborů probíhá několika způsoby. Knihovny si mohou buď samy individuálně vybrat dokumenty přímo ve skladu výměnného fondu v Jenči nebo si pohodlně sestavit požadavky přes on-line Katalog výměnného fondu. Všechny místní knihovny mají do tohoto katalogu své přihlašovací údaje a mohou si v něm “rezervovat” požadované tituly z dostupných dokumentů. Tato on-line forma se stala velmi oblíbenou, protože knihovníci si mohou výběr připravit předem z domova. Třetí variantou je požádat přímo metodika MKP o sestavení výměnného souboru na míru – knihovník zadá požadavky (např. určitý žánr nebo literaturu pro děti) a metodik vybere vhodné tituly. Díky provázanosti systému Tritius je přitom zajištěno, že nedojde k duplicitám (systém upozorní, pokud už danou knihu knihovna vlastní nebo nedávno měla vypůjčenou). Samotná distribuce probíhá hromadnými rozvozy dvakrát ročně, které pro MKP zajišťuje externí dopravní společnost. Bohužel z důvodu omezení personálních kapacit byl v roce 2024 uspořádán pouze 1 hromadný rozvoz, proto je počet souborů nižší, než v roce 2023 – celkem bylo expedováno okolo 5 000 dokumentů v 48 výměnných souborech. Tuto službu využilo 22 místních knihoven.

MKP zároveň pečuje o správu, revizi a aktualizaci výměnného fondu. Veškeré přírůstky jsou zpracovány v Katalogu výměnného fondu a průběžně se vyřazují zastaralé či poškozené svazky, aby kvalita fondu zůstala vysoká. Každý rok se vyřazují stovky opotřebovaných knih, jež jsou nahrazovány novinkami. Díky výměnným souborům si knihovny mohou otestovat zájem čtenářů o nové typy dokumentů – v nabídce jsou kromě knih i audioknihy, deskové hry či zmíněné interaktivní pomůcky. Pokud vidí, že o ně mají jejich čtenáři zájem, mohou zvážit pořízení vlastních exemplářů do fondu. Výměnné soubory tak plní nejen funkci doplnění nabídky, ale i určitý průzkum poptávky. Služba významně přispívá k tomu, že i menší knihovny mohou svým čtenářům pravidelně nabízet atraktivní knižní novinky a další materiály, aniž by jejich vlastní fondy zastarávaly.

STATISTIKA VS	2019	2020	2021	2022	2023	2024
počet expedovaných VS	62	36	64	66	80	48
z toho VS knižních	35	17	31	31	33	20
z toho VS s mluveným slovem	25	12	22	19	23	16
z toho VS s deskovými hrami	-	7	11	16	24	12

nově nakoupených KJ	1 555	2 385	773	772	986	643
počet expedovaných KJ	6 761	3 396	6 021	6 943	7061	5162
počet obslužených knihoven	32	17	29	29	26	22

Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Pravidelné revize a aktualizace knihovních fondů jsou nezbytné pro udržení živého a relevantního knihovního fondu v každé knihovně. V roce 2024 MKP pokračovala v metodické i praktické pomoci místním knihovnám při vyřazování neaktuálních dokumentů a při provádění fyzických revizí. Ve všech knihovnách dochází průběžně k aktualizaci fondů – knihovny obvykle udržují zhruba vyrovnaný poměr mezi nově nakoupenými tituly a vyřazenými dokumenty, aby jejich fondy nerostly neúměrně a zároveň reagovaly na současné informační potřeby. Stále více knihoven také rozšiřuje složení svých fondů o nové druhy dokumentů. Kromě tradičních knih a časopisů tak v nabídce přibývají audioknihy na CD, deskové hry, elektronické vzdělávací pomůcky či didaktické sady pro děti. Některé knihovny si dokonce budují malé „lekotéky“ – koutky, kde si lze půjčit například stavebnice nebo výukové hračky. Tyto inovace MKP podporuje jak metodicky, tak právě půjčováním nových druhů dokumentů ve výměnných souborech (knihovna si tak může ověřit zájem, než investuje do vlastního exempláře).

Revize knihovních fondů probíhaly dle stanoveného harmonogramu. MKP plánuje revize tak, aby každá místní knihovna prošla kompletní inventurou fondu jednou za pět let, jak ukládá knihovní zákon. V roce 2024 byl revidován knihovní fond v 6 místních knihovnách (MVK Modřany, MVK Petrovice, MVK Radotín, MVK Újezd nad Lesy, MVK Vinohrady a MVK Vinoř). Celkem bylo zrevidováno 122 545 KJ.

MKP místním knihovnám zapůjčuje potřebné vybavení – k dispozici je 6 bezdrátových revizních čteček (skenerů) a revizní notebook. Tato technika umožňuje provést inventuru rychle a s minimem chyb. Automatizované revize tak významně ulehčují práci jak místním knihovníkům, tak metodikům MKP, a zajišťují přesné výsledky.

Kromě samotných revizí poskytovala MKP konzultace k aktualizaci fondů – doporučovala, které zastaralé tituly vyřadit, a jak efektivně využít uvolněné místo pro nové knihovní dokumenty. Celkově se daří držet knihovní fondy v pražských místních knihovnách aktuální a atraktivní pro čtenáře všech věkových skupin, avšak je zapotřebí neustále pracovat na efektivním a hlavně pravidelném vyřazování zastaralého fondu.

Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit

Podpora kulturních, vzdělávacích a komunitních akcí v knihovnách patří mezi dlouhodobé priority regionálních funkcí. MKP nabízí místním knihovnám jak metodickou, tak finanční pomoc při pořádání programů pro veřejnost. Zejména pro menší neprofesionální, pro které je často obtížné zajišťovat kvalitní lektory a program, je tato podpora velmi přínosná. V roce 2024 této nabídky využilo 12 místních (profesionálních i neprofesionálních) knihoven. Z finančních prostředků MKP se uskutečnilo kolem 18 kulturních a vzdělávacích pořadů pro děti i dospělé. Šlo například o besedy se spisovateli, cestopisné přednášky, dílny pro děti, výtvarné workshopy nebo hudební pořady. Celkem se těchto akcí zúčastnilo bezmála 400 návštěvníků z řad veřejnosti a škol. Pro malé komunitní knihovny jsou takové akce často stěžejní pro přilákání nových čtenářů a oživení kulturního života v obci – díky podpoře MKP je mohly uskutečnit ve vyšší kvalitě.

MKP také pomáhala propojovat knihovny s dalšími organizacemi. Již v roce 2023 byla navázána nová spolupráce s neziskovou organizací Malá technická univerzita, která pokračovala i v roce 2024. MTU nabízí populárně-naučné programy pro děti (se zaměřením na techniku a logiku). Díky této spolupráci mohou místní knihovny v budoucnu snadněji pořádat atraktivní edukativní akce polytechnického učení (např. stavění modelů, jednoduché experimenty) s odbornými lektory. Nabídku využilo 5 místních knihoven (MVK Březiněves, MVK Lysolaje, MVK Modřany, MVK Suchdol, MVK Radotín) a akcí, pořádaných ve spolupráci s MTU se zúčastnilo okolo 210 účastníků.

Pokračovala i spolupráce s osvědčenými partnery z minulých let – např. programy finanční gramotnosti pro seniory, tréninky paměti, komunitní dílny a další aktivity realizované ve spolupráci s místními spolky a organizacemi. MKP často působí jako zprostředkovatel: sdílí kontakty na ověřené lektory a inspiruje knihovny úspěšnými příklady. V roce 2024 proběhlo několik Inspiračních setkání (Inspiromatů) pro knihovníky, zaměřených právě na rozvoj komunitních aktivit – například Inspiromat na téma “Deskohraní v knihovně” (jak zapojit moderní společenské hry do komunitního života knihovny). Tyto akce umožnily knihovníkům sdílet zkušenosti a načerpat nové nápady pro práci s komunitou.

Celkově se daří postupně zvyšovat komunitní roli místních knihoven. Mnohé knihovny už nejsou jen výpůjčními místy, ale stávají se centrem setkávání – pořádají pravidelné kluby pro maminky s dětmi, sousedská posezení, tematické dílny apod. Díky podpoře MKP získávají jistotu zkoušet nové formáty akcí a rozšiřovat služby i pro skupiny obyvatel, které dosud knihovnu nevyužívaly. V roce 2024 tak pražské místní knihovny opět přispěly k obohacení kulturního a komunitního života svých městských částí.

S podporou MKP uspořádaly místní knihovny tyto akce:

- **MVK Březiněves**

Divadlo Čučka, Neskutečná dobrodružství – 30 účastníků

- **MVK Ďáblice**

Divadlo K2 – 32 účastníků

- **MVK Horní Počernice**

Zážitky z cest: Kuba na Kubě – 25 účastníků

Zážitky z cest: Argentina – 28 účastníků

- **MVK Kolovraty**

Beseda se spisovatelkou Petrou Hůlovou – 26 účastníků

Divadlo 100 opis – 32 účastníků

- **MVK Nedvězí**

Toy machine – divadlo pro děti – 24 účastníků

- **MVK Petrovice**

Trénování paměti, 5 lekcí – 15 účastníků

- **MVK Slivenec**

Pavel Chlum – cestovatelská přednáška Fuerteventura – 34 účastníků

- **MVK Suchdol**

Divadlo Čučka – 32 účastníků

- **MVK Třeboradice**

Beseda se spisovatelkou Irenou Obermannovou – 22 účastníků

- **MVK Uhřetěves**

Divadlo Toy Machine – pohádka „Pinocchio“ – 35 účastníků

Anna Langerová - autorské čtení, kreativní dílna – 24 účastníků

- **MVK Vinohrady**

Divadlo ze skříně – 29 účastníků

- **MVK Zbraslav**

Vojtěch Pavelčík - Výlet k Vltavě do Svatojánských proudů – 18 účastníků

REGIONÁLNÍ SYSTÉM PRO MÍSTNÍ KNIHOVNY V PRAZE V ROCE 2024

Regionální automatizovaný knihovní systém (RAKS) provozovaný Městskou knihovnou v Praze představuje páteř technologického zázemí pro většinu pražských místních knihoven. V roce 2024 do něj přistoupila další knihovna (MVK Lochkov), takže na konci roku bylo v jednotném systému Tritius provozovaném na serveru raks.mlp.cz zapojeno již 33 místních knihoven (z celkových 40 obsluhovaných). V kraji jsou zastoupeny celkem 2 knihovní systémy: Tritius (34 MVK) a Koha (4 MVK). Dvě nejmenší knihovny v okrajových částech zatím zůstávají neautomatizované.

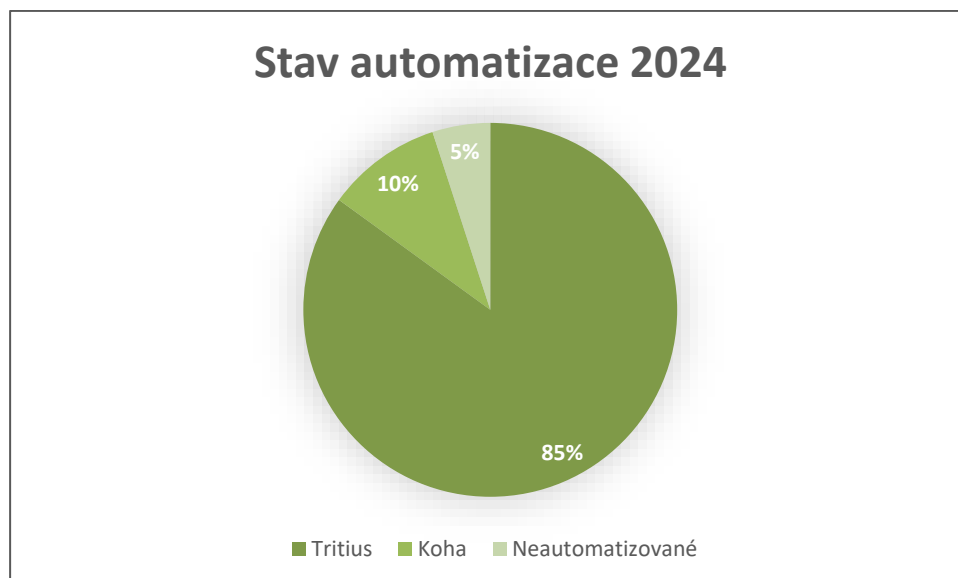
Stále zůstává celorepublikovým trendem sjednocování systémů v krajích: některé knihovny, které dosud fungovaly samostatně, se rozhodly pro přechod do společného systému z důvodu úspor nákladů i jednodušší správy. MKP těmto nově zapojeným knihovnám pomohla s migrací dat z jejich původních systémů do Tritia a se zaškolením personálu.

Hlavním úkolem pro MKP na rok 2024 bylo uzavření nové servisní smlouvy, která při implementaci regionálního automatizovaného knihovního systému v roce 2019 byla s poskytovatelem knihovního systému Tritius uzavírána na 5 let. Servisní smlouva byla sjednána na dalších 5 let a zajišťuje tak kontinuitu technické a metodické podpory pro celý region. Uzavřením nové smlouvy představuje klíčový krok ke stabilizaci a modernizaci služeb poskytovaných zapojeným knihovnám. Celkově tato servisní smlouva posiluje roli Městské knihovny jako koordinátora regionálních funkcí a napomáhá udržení jednotné a kvalitní úrovně služeb v celém regionu.

Společný regionální systém má pro zapojené knihovny řadu výhod. Sdílená databáze bibliografických záznamů osvobozuje malé knihovny od nutnosti katalogizovat – všechny nové knihy získávají kvalitní katalogizační záznamy vytvořené centrálně (ve spolupráci s katalogizátory MKP a v rámci projektu CENTRAL). Knihovny si je pouze stahují ze Souborného katalogu ČR. Tím se zlepšila kvalita katalogů a ušetřilo mnoho času. Navíc regionální systém zahrnuje i společnou databázi autorit a klíčových slov, kterou společně spravuje katalogizační skupina složená z knihovníků osmi největších místních knihoven a metodiků MKP. Stále probíhá proces čištění a sjednocování bibliografických záznamů – katalogizační skupina pracuje na aktualizaci tisíců záznamů děl a autorit, což zjednodušuje vyhledávání v online katalozích pro uživatele.

Regionální systém přináší výhody také čtenářům v podobě elektronických služeb. Všechny katalogy místních knihoven provozovaných na serveru MKP obsahují integrovanou nabídku e-knih z produkce MKP – uživatelé tak mohou přes katalog své městské části stahovat zdarma více než 3 000 titulů e-knih, které MKP poskytuje. Dále mají čtenáři v některých knihovnách díky regionálnímu systému k dispozici moderní služby jako online rezervace či prodlužování výpůjček přes internet. Několik větších místních knihoven zahájilo v roce 2024 pilotní provoz

samoobslužného výpůjčního automatu (self-check), který je plně propojen s Tritiem. Rovněž zahájily půjčování e-knih a e-audioknih od firmy Palmknihy. Celkově lze říci, že společný systém výrazně přispěl ke zkvalitnění a modernizaci knihovnických služeb v pražských místních knihovnách.

Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Provoz regionálního knihovního systému zahrnuje ze strany MKP nejen zajištění dodání samotného softwaru, ale především komplexní technickou a uživatelskou podporu. V roce 2024 MKP pokračovala ve správě a údržbě centrálního serveru *raks.mlp.cz*, na kterém běží systém Tritius pro všechny zapojené knihovny i Katalog výměnného fondu. MKP zajišťovala pravidelné aktualizace systému ve spolupráci s dodavatelem (nasazení nových verzí proběhlo bez přerušení provozu, většinou v nočních hodinách) a monitorovala výkon a zálohování dat, aby nedošlo ke ztrátě záznamů či výpadkům.

Uživatelská podpora knihoven stále probíhala několika kanály (osobně, telefonicky, e-mailem nebo přes Portál podpory). Běžné dotazy se většinou vyřešily obratem – knihovníci si velmi pochvalují integrovaný Portál technické podpory přímo v rozhraní systému, spuštěný koncem roku 2022. V roce 2024 přes tento portál hlásily knihovny většinu svých problémů a dotazů, což umožnilo transparentní sledování jejich řešení. Celkem bylo v průběhu roku vyřízeno kolem 170 servisních požadavků a technických dotazů ze strany místních knihoven (od drobných nastavení tiskových sestav až po konzultace k náročnějším úkonům). Složitější technické záležitosti byly řešeny ve spolupráci s dodavatelem Tritia – typicky šlo o úpravy v konfiguraci systému či opravy drobných chyb, na které knihovníci upozornili. Díky propojení

podpory přímo v systému měli všichni účastníci (metodici i knihovníci) přehled o stavu řešení každého hlášení.

Metodičky uspořádaly hromadné školení pro všechny pracovníky zapojených knihoven do projektu, jelikož od posledního hromadného školení v roce 2019 (rok implementace systému) došlo k významným změnám a vývoji systému, včetně implementace řady nových funkcí. Cílem školení bylo zajistit, aby všichni uživatelé systému byli plně obeznámeni s aktuální konfigurací, novými funkcionalitami a optimalizačními procesy, které významně ovlivňují každodenní provoz knihoven. Metodičky vycházely z podnětů od knihovníků, aktivně zodpovídaly technické a metodické dotazy a představily praktické ukázky nových funkcí. Metodičky jsou průběžně informovány o všech inovacích, což umožnilo zajistit komplexní a aktuální školení bez nutnosti školení přímo od poskytovatele systému. Školení bylo nabídnuto ve třech termínech a zúčastnilo se ho 34 pracovníků.

MKP také nadále poskytovala IT vybavení pro všechny knihovny – PC stanice, laserové i termotiskárny, čtečky čárových kódů. Pracovníci IT MKP zajistili instalaci a nastavení nové techniky v knihovnách. Celkově využívá zapůjčenou techniku od MKP téměř 90 % knihoven. V roce 2024 byla opět zakoupena nová technika v hodnotě pře 90 000 Kč.

SOUTĚŽ KNIHOVNA ROKU 2024

Místní veřejná knihovna v Praze - Nedvězí

V roce 2024 bylo v rámci celostátní soutěže Knihovna roku opět oceněno úsilí jedné z pražských místních knihoven. Za hl. m. Prahu byla do této prestižní soutěže nominována Místní veřejná knihovna v Praze - Nedvězí. Tato malá neprofesionální knihovna náležející nejmenší pražské městské části si nominaci vysloužila mimořádně aktivní činností a inovativním přístupem, který může sloužit jako inspirace i větším knihovnám. Nedvězí je příkladem knihovny, jež se díky nadšení a kreativitě knihovnic stala skutečným komunitním centrem.

Knihovna v Nedvězí v posledních letech prošla proměnou – rozšířila otevírací dobu (ve spolupráci s místním úřadem sladila svůj provoz s úředními hodinami a nově otevřela i v sobotu), aby byla dostupnější co nejvíce obyvatelům. Odstranila také bariéry pro čtenáře, když zrušila poplatky z prodlení; místo sankcí sází na vstřícnou komunikaci, což vedlo k posílení důvěry a dobrých vztahů s uživateli. Nabídka služeb v Nedvězí dalece překračuje rámec běžné malé knihovny – kromě půjčování knih, časopisů a audioknih zde návštěvníci najdou dětský koutek s hračkami a výtvarnými potřebami, mohou si zahrát deskové hry nebo si dát kávu a čaj. Knihovna dokonce zavedla donáškovou službu pro imobilní čtenáře (byť ji zatím využívá jen pár lidí, symbolizuje snahu knihovny být tu opravdu pro všechny).

Největší devizou nedvěžské knihovny je však její komunitní a kulturní program. Každý měsíc pořádá tematické akce pro veřejnost – např. tvořivé dílny “Kroužek” každou první sobotu v měsíci, kde si mohou děti i dospělí vyzkoušet různé rukodělné techniky. Dále organizuje divadelní představení pro nejmenší, interaktivní vzdělávací programy o přírodě, zábavná odpoledne pro rodiny a od jara 2024 dokonce i kondiční cvičení pro dospělé. Pro seniory zavedla pravidelnou počítačovou poradnu a tréninky paměti, pro mládež zase kurzy programování a fotografické workshopy. Takto široké spektrum aktivit je u tak malé knihovny neobvyklé – svědčí o obrovském zapálení knihovnice Dominiky Trnkové a její dobrovolné spolupracovnice. Tyto dvě dámy dokázaly kolem knihovny shromáždit komunitu nadšenců a získat podporu místního úřadu natolik, že knihovna jen kvete. Nominace v soutěži Knihovna roku 2024 je pro ně zaslouženým oceněním jejich práce a potvrzením, že i malá knihovna s minimálním personálem může mít velký dopad na kvalitu života obyvatel. (V celostátním finále sice nakonec zvítězila knihovna z jiného kraje, ale už samotná nominace je pro každou knihovnu velmi potěšující)

Více o knihovně je možné si přečíst v rozhovoru s knihovnicemi [zde](#).

ZHODNOCENÍ VÝKONU REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ V ROCE 2024

Rok 2024 lze z pohledu regionálních funkcí v Praze hodnotit jako velmi úspěšný. Městská knihovna v Praze navzdory personálnímu omezení a změnám splnila většinu plánovaných úkolů pro daný rok a zároveň pružně reagovala na nové výzvy. Metodická podpora MKP pomohla pražských místním knihovnám opět zlepšovat jejich služby – ať už šlo o modernizaci technického zázemí, obohacení knihovních fondů nebo zavedení nových programů pro veřejnost. V knihovnách došlo např. k rozšíření otevírací doby, k realizaci či plánování nových prostor, zavedení nových služeb - pořízení biblioboxů či zahájení půjčování e-knih a e-audioknih.

Velkým přínosem roku 2024 byl také dvoudenní seminář „Co venkovské knihovny umějí a mohou“, který proběhl ve dnech 25. – 26. září. První den se účastníci setkali v nově otevřené pobočce MKP Petřiny, kde představitelé MKP a odborní experti nabídli inspirativní program s ukázkami moderních řešení a prohlídkami nových prostor. Druhý den se seminář přesunul do knihovny v Dolních Chabrech, kde knihovny prezentovaly své úspěšné projekty, diskutovaly o možnostech využití nových technologií a sdílely osvědčené postupy. Akce zdůraznila význam spolupráce, inovací a komunitního sdílení.

Pokračující rozvoj spolupráce mezi knihovnami v pražském regionu se nadále daří udržet díky regionálnímu automatizovanému knihovnímu systému a projektu Metropolitní knihovna. Mezi další cíle směřující k dalšímu propojení knihoven je zapojení pražského regionu do Souborného katalogu ČR a portálu Knihovny.cz. Pražské místní knihovny přibližují vizi jednotné sítě, kde hranice mezi knihovnami jednotlivých městských částí a MKP jsou pro uživatele co nejméně patrné. Tento model může být inspirací i pro další kraje.

Rok 2024 přinesl i cenné zkušenosti v oblasti implementace nových technologií a trendů. Knihovníci v Praze se naučili využívat nástroje umělé inteligence nebo virtuální realitu a začlenili je do své práce, což zvyšuje relevanci knihoven v 21. století. Další výzvou pro knihovny byly zajisté přípravy na pokračující digitalizaci státu a přípravy na přijímání eDokladů v knihovnách. Místní knihovny díky školením a inspiracím více zařazují aktivity podporující digitální gramotnost a kritické myšlení – tím přispívají k řešení společenských výzev. Knihovny také posílily svou roli v komunitě: rok 2024 ukázal, že i malé knihovny mohou být hybateli komunitního života, pokud mají podporu a know-how. Příkladem může být knihovna v Nedvězí nominovaná v soutěži Knihovna roku, ale i řada dalších knihoven, které rozšířily služby pro rodiny, seniory a další skupiny.

Celkově regionální funkce v Praze v roce 2024 naplnily svůj účel – pomohly vyrovnávat rozdíly mezi jednotlivými knihovnami v kraji tak, aby zajistily kvalitní knihovnické a informační služby pro všechny uživatele. Městská knihovna v Praze opět potvrdila svou úlohu koordinátora a

lídra, který dokáže menším knihovnám předat své zkušenosti a nabídnout jim zázemí velké instituce. Do dalšího roku vstupuje regionální pomoc s odhodláním pokračovat v nastaveném směru – dál modernizovat, propojovat a rozvíjet pražské knihovny tak, aby zůstaly nepostradatelnými centry vzdělávání, kultury a setkávání pro všechny obyvatele.

Zpracovala:

Mgr. Hana Hrabáková
metodička pro regionální funkce MKP
V Praze dne 5. 3. 2025

RNDr. Tomáš Řehák, Ph.D.
ředitel Městské knihovny v Praze

Seznam zkratk:

IT – informační technologie

KJ – knihovní jednotka

MKP – Městská knihovna v Praze

MTU – Malá technická univerzita

MVK – místní veřejná knihovna

NK ČR – Národní knihovna České republiky

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

RF – regionální funkce

RAKS – regionální automatizovaný knihovnický systém

VISK – veřejná informační služby knihoven

VF – výměnný fond

VS – výměnný soubor

Přílohy:

Statistický výkaz výkonu a financování regionálních funkcí za rok 2023

Adresář místních veřejných (základních) knihoven na území Kraje Praha

STATISTICKÝ VÝKAZ VÝKONU A FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍCH FUNKCÍ

Statistický výkaz výkonu regionálních funkcí	Rok 2024
Kraj	Praha
Název knihovny (v krajském sumáři počet PK)	MKP
Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce	2,51
Počet obsluhovaných knihoven	40
Poradenská a konzultační činnost	
počet obslužených knihoven	40
počet poskytnutých konzultací	426
počet metodických návštěv	39
Statistika knihovnických činností Kult (MK) 12 - 01	
počet obslužených knihoven	40
počet zpracovaných statistických výkazů	40
Vzdělávání knihovníků, semináře	
počet obslužených knihoven	38
počet všech vzdělávacích akcí	119
z toho (z ř. 14): počet akcí v rámci výkonu RF	76
z toho (z ř. 15): počet akcí realizovaných online	32
z toho (z ř. 15): počet akcí na podporu vzdělávacích, kult. a komunitních aktivit	2
počet všech účastníků	354
z toho (z ř. 18): počet účastníků akcí v rámci RF	199
z toho (z ř. 19): počet účastníků online akcí	155
z toho (z ř. 19): počet účastníků akcí na podporu vzdělávacích, kult. a komunitních aktivit	2
počet všech vyučovacích hodin	345
z toho (z ř. 22): počet vyučovacích hodin v rámci RF	336
z toho (z ř. 23): počet vyučovacích hodin na podporu vzdělávacích, kult. a komunitních aktivit	9
Porady	
počet obslužených knihoven	34
počet akcí	3
počet účastníků	70
Praktická podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit	
Počet obslužených knihoven	12
Počet akcí, zásahů	18
Pomoc při revizi a aktualizaci KF	
počet obslužených knihoven	6
z toho počet revidovaných knihoven	6
počet revidovaných knihovnických jednotek	122 545
počet aktualizovaných knihovnických jednotek	122 545
Nákup KF z prostředků provozovatelů (obcí) do vlastních KF	

počet obsloužených knihoven	0
počet nakoupených knihovních jednotek	0
Zpracování KF z prostředků provozovatelů (obcí) vlastních KF	
počet obsloužených knihoven	0
počet zpracovaných knihovních jednotek	0
Výměnný fond (v knihovních jednotkách)	
stav výměnného fondu k 31. 12. daného roku	14 687
roční přírůstek VF	661
roční úbytek VF	994
z ř. 45 zakoupeno z finančních prostředků kraje na regionální funkce	643
z ř. 45 zakoupeno z finančních prostředků obce	0
z ř. 45 z zakoupeno z finančních prostředků dalších zdrojů, příp. dary	0
Cirkulace VF	
počet obsloužených knihoven	22
počet expedovaných souborů	48
počet svazků v souborech	5 162
Servis automatizovaného knihovního systému (AKS)	
počet knihoven, pro které pověřená knihovna zajišťuje podporu AKS	33
počet akcí, zásahů	170
Doprava v rámci výkonu RF	
počet obsloužených knihoven	36
počet ujetých km	534
Výkaz financování regionálních funkcí knihoven	Rok 2024
(pouze z finančních prostředků kraje)	
Kraj	Praha
Název knihovny (v krajském sumáři počet PK)	MKP
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	240 501,03
z toho : nákup knihovního fondu	205 909,76
Spotřeba energie (číslo účtu 502)	0,00
Opravy a udržování (číslo účtu 511)	0,00
Cestovné (číslo účtu 512)	943,00
Ostatní služby (číslo účtu 518)	492 180,56
z toho : doprava	19 239,00
z toho : servis AKS	104 753,33
z toho : nákup licence na el. zdroje	0,00
z toho : nákup knihovnických služeb	0,00
Mzdové náklady (číslo účtu 521)	1 863 425,00
z toho : platy zaměstnanců	1 303 407,00
z toho : ostatní osobní náklady	90 606,00
Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	330 910,00
Sociální náklady (zákonné a jiné s.n.) (číslo účtu 527 a 528)	0,00
Jiné ostatní náklady (číslo účtu 549)	0,00

Ostatní provozní náklady (neuvedeny v ř. 64, 66 - 69, 74, 77 -79)	0,00
Provozní náklady celkem (součet ř. 64, 66 - 69, 74, 77 - 80)	2 596 106,59
Investiční náklady	0,00
Náklady celkem (z krajské dotace) (součet ř. 81 a 82)	2 596 106,59
Přidělená dotace (krajská)	0,00
Vráceno	0,00
Financování regionálních funkcí z jiných zdrojů (vlastní prostředky knihovny, obce, další zdroje, sponzorské dary)	Rok 2024
Náklady	0,00
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	0,00
z toho: na nákup knihovního fondu*	0,00
Mzdové náklady (číslo účtu 521)	0,00
z toho : platy zaměstnanců	0,00
z toho: ostatní osobní náklady	0,00
Zákonné sociální a zdravotní pojištění (číslo účtu 524)	0,00
Ostatní provozní náklady (neuvedené v ř. 94, 96, 99)	0,00
Provozní náklady celkem (součet ř. 94, 96,99,100)	0,00
Investiční náklady	0,00
Náklady celkem (součet ř. 101 + 102)	0,00
Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování**	0,00
Na nákup (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	0,00
Na zpracování (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	0,00
Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu (mimo prostředky určené na RF)***	Rok 2024
Celkové částky, které knihovny získaly v daném roce	0,00
Z krajských grantových programů určených nejen knihovnám	0,00
Z krajských grantových programů určených výhradně knihovnám	0,00
Podíl obcí na nákupu výměnného fondu ****	
Počet obcí přispívajících na nákup výměnného fondu	0
Částka poskytnutá na výměnný fond (za přispívající obce celkem)	0,00

* Nevykazují se zde finance od obcí na nákup VF, ty se uvádí v řádce 117

**Řádek 106 a 107 vyplňují jen ty PK a KK, v jejichž obvodu obce přispívají na nákup KF pro své knihovny (viz činnost v ř. 37 a ř. 40)

***Řádky 112 a 113 vyplňují ty knihovny, které získaly v rámci krajských grantových programů dotace na rozvoj a činnost mimo program RF:

v řádce 112 jsou uvedeny dotace z **jakéhokoliv** krajského grantového programu, které knihovna získala

v řádce 113 jsou uvedeny dotace z krajského grantového programu, které knihovna získala

a který byl krajem vyhlášen **výhradně** na podporu knihoven a není součástí financí na RF.

****Řádky 116 a 117 vyplňují ty PK a KK, v jejichž obvodě přispívají obce

i na nákup do výměnného fondu (viz. výměnné fondy v ř. 48)

ADRESÁŘ MÍSTNÍCH (ZÁKLADNÍCH) KNIHOVEN NA ÚZEMÍ KRAJE PRAHA (stav k 31. 12. 2024)

Místní knihovny s profesionálními pracovníky

Husova knihovna v Modřanech, Komořanská 35/12, 143 00 Praha 12 - Modřany

Knihovna na Vinohradech, Vinohradská 69, 120 00 Praha 2 - Vinohrady

Místní knihovna Čakovice, Cukrovarská 1/23, 196 00 Praha 19

Místní knihovna Dolní Chabry, Hrušovanské nám. 253/5, 184 00 Praha-Dolní Chabry

Místní knihovna Dolní Počernice, Národních hrdinů 5, 190 12 Praha-Dolní Počernice

Místní knihovna Ďáblice, Osinalická 901/30, 182 00 Praha-Ďáblice

Místní knihovna Horní Počernice, Náchodská 754, 193 00 Praha 20

Místní knihovna Chodov, Donovalská 22222/31, 149 00 Praha 11

Místní knihovna Kbely, Semilská 43/1, 197 00 Praha 19

Místní knihovna Klánovice, Smržovská 1, 190 14 Praha-Klánovice

Místní knihovna Kolovraty, Mírová 20/54, 103 00 Praha-Kolovraty

Místní knihovna Kunratice, Golčova 24, 148 00 Praha-Kunratice

Místní knihovna Letňany, Rychnovská 651, 199 00 Praha 18

Místní knihovna Petrovice, Edisonova 429, 109 00 Praha-Petrovice

Místní knihovna Radotín, Loučanská 1406, 153 00 Praha 16 - Radotín

Místní knihovna Řepy, Socháňova 1220/27, 163 00 Praha 17

Místní knihovna Slivenec, K Lochkovu 6, 154 00 Praha-Slivenec

Místní knihovna Suchdol, Suchdolská 360, 165 00 Praha-Suchdol

Místní knihovna Uhříněves, Nové náměstí 1251, 104 00 Praha-Uhříněves

Místní knihovna Újezd nad Lesy, Staroújezdská 2300, 190 16 Praha 21

Místní knihovna Vinoř, Opočinská 364, 190 17 Praha-Vinoř

Místní knihovna Zbraslav, U Malé řeky 3, 156 00 Praha-Zbraslav

Místní knihovna Zličín, Křivatcová 244, 155 21 Praha-Zličín

Knihovna Cesty domů, Heleny Kočvárové 1, 140 00, Praha 4

Místní knihovny s dobrovolnými pracovníky

Místní knihovna Běchovice, Za Poštovskou zahradou 479, 190 11 Praha-Běchovice

Místní knihovna Benice, Květnového povstání 21, 103 00 Praha-Benice

Místní knihovna Březiněves, U Parku 140, 182 00 Praha-Březiněves

Místní knihovna Dubeč, nám. U Lípy svobody 547, 107 00 Praha-Dubeč

Místní knihovna Koloděje, K Jízdárně 9, 190 16 Praha-Koloděje

Místní knihovna Královice, K Nedvězí 66, 104 00 Praha-Královice

Místní knihovna Lipence, K Samoobsluze 500, 155 31 Praha-Lipence

Místní knihovna Lochkov, Cementářská 8, 154 00 Praha-Lochkov

Místní knihovna Lysolaje, U Libosadu 387/1, 165 00 Praha 6

Místní knihovna Nedvězí, Únorová 15, 103 00 Praha-Nedvězí

Místní knihovna Přední Kopanina, Hokešovo nám. 193, 164 00 Praha-Přední Kopanina

Místní knihovna Řeporyje, Od Školy 640, 155 00 Praha13-Řeporyje

Místní knihovna Satalice, U Obory 385, 190 15 Praha-Satalice

Místní knihovna Šeberov, K Hrnčířům 34, 149 00 Praha-Šeberov

Místní knihovna Štěrboholý, K Učilišti 50, 102 00 Praha-Štěrboholý

Místní knihovna Třeboradice, Schoellerova 11, 196 00 Praha 19